

Sygn. akt III AUa 1517/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 marca 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SO del. Anita Górecka

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w dniu 9 marca 2022 r. w W.

sprawy L. S.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno- Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

o wysokość emerytury policyjnej

na skutek apelacji Dyrektora Zakładu Emerytalno- Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 9 sierpnia 2021 r.. sygn. akt XIII 1U 11657/18

oddala apelację.

Anita Górecka

Sygn. akt III AUa 1517/21

UZASADNIENIE

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. decyzją z 14 czerwca 2017 r. (ozn. (...)) dokonał ponownego ustalenia wysokości emerytury policyjnej L. S., określając ją od dnia 1 października 2017 r. na kwotę 2.069,02 zł.

Podstawą wydania decyzji był art. 15c z art. 32 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 13b ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tekst jednolity z dnia 6 maja 2016 r. Dz.U. z 2016 r. poz. 708 ze zm.), w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) (Dz.U. z 2016 r. poz. 2270).

L. S. odwołała się od powyższej decyzji, wnosząc o ponowne ustalenie wysokości świadczenia w nieobniżonej wysokości, ustalonej przed dniem 1 października 2017 r. Zaskarżonej decyzji zarzuciła m.in. naruszenie szeregu przepisów Konstytucji, w tym art. 2, art. 10, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 67, a także Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Dodatkowo, w piśmie procesowym z dnia 27 września 2020 r., L. S. złożyła wniosek o wypłatę zaległej kwoty świadczenia emerytalnego od dnia 1 października 2017 r. do chwili rozstrzygnięcia sądowego i egzekucji wyroku, powiększonej o coroczną waloryzację rent i emerytur wraz z ustawowymi odsetkami za zwłokę.

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie i zasądzenie na rzecz organu emerytalnego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniósł, że zaskarżona decyzja jest zgodna z prawem, a tym samym odwołanie jest niezasadne. Ponadto organ rentowy wskazał, że postępowanie w sprawie ponownego ustalenia wysokości świadczenia zostało wszczęte z urzędu w związku z wejściem w życie ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r. poz. 2270) oraz uzyskaniem z (...) Informacji nr (...) o przebiegu służby L. S..

Wyrokiem z 9 sierpnia 2021 r. Sąd Okręgowy w W. XIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 14 czerwca 2017 r. w ten sposób, że ustalił odwołującej L. S. prawo do emerytury policyjnej w wysokości obowiązującej przed dniem 1 października 2017 r. (punkt 1.) zaś wniosek odwołującej L. S. o waloryzację świadczenia emerytalnego i odsetki od dnia 1 października 2017 r. przekazał do Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. celem rozpoznania i wydania decyzji (punkt 2).

Sąd Okręgowy ustalił, że L. S. w okresie od 1 marca 1988 r. do 30 kwietnia 1988 r. pracowała jako (...) w (...) W. (...).

L. S. po ukończeniu studiów na Wydziale Prawa i Administracji (...) została przyjęta do służby w (...) i mianowana funkcjonariuszem w okresie służby przygotowawczej na stanowisko (...) w (...) W. (...). Podjęła tam zatrudnienie z uwagi na trwającą sprawę rozwodową i w związku z problemami z uzyskaniem alimentów. Dzięki pomocy matki (pełniąc służbę w (...) W. (...)), postanowiła ubiegać się o przyjęcie w tej jednostce. Udała się na rozmowę kadrową do (...) i zadeklarowała chęć pracy w wydziale (...), zgodnie z własnymi zainteresowaniami i profilem wykształcenia. A. T. starszy inspektor (...) w przeprowadzonej rozmowie osobistej z kandydatką do służby w (...) zaproponował pracę w (...). Zapewnił, że będzie możliwość przeniesienia się do (...). Po stawieniu się do służby na stanowisku (...) odwołująca zapoznała się z podstawowymi informacjami takimi jak: struktura organizacyjna, regulaminy służbowe, ochrona informacji służbowej, rozmieszczenie pokoi. Natomiast nie zapoznała się zakresem obowiązków (...). W okresie od 1 marca 1988 r. do 30 kwietnia 1988 r. nie wykonała żadnej czynności operacyjnej, nie odbyła przeszkolenia, nie składała ślubowania w tej jednostce i nie przyznano jej dodatku operacyjnego. Miała tylko dodatek kwalifikacyjny i służbowy, który wtedy otrzymywał każdy nowo przyjęty funkcjonariusz do służby. (...) w umiejscowiona była na II piętrze budynku (...) natomiast (...) znajdował się na I piętrze. Nie ukrywała przed przełożonymi chęci pracy w (...). Wobec czego nie przydzielono jej zadań w (...), ale przez 2 miesiące pozostawała na etacie tej jednostki. Po 23 dniach od zatrudnienia w (...) w dniu 24 marca 1988 r. sporządziła raport o przeniesienie do (...). Po 1-2 dniach uzyskała zgodę na przejście do (...). Z uwagi na procedury w (...) w W., formalnie dopiero 1 maja 1988 r. została przeniesiona z (...) do (...) tegoż urzędu, gdzie pracowała na stanowisku inspektora. W tym wydziale zajmowała się prowadzeniem postępowań przygotowawczych o przestępstwa gospodarcze, w zakresie włamań do obiektów społecznych, niedoborów, fałszerstw pieniędzy i dokumentów, napadów rabunkowych i kradzieży. Otrzymała tam najwyższy dodatek, z uwagi na ryzyko korupcji. Nie podlegała weryfikacji po 1990 roku. Ponadto pełniła służbę w demokratycznym państwie po dniu 31 lipca 1990 r.

Z dniem 1 sierpnia 1990 r. L. S. została mianowana młodszym specjalistą (...) W. (...). W okresie od 16 września 1991 r. do 29 lutego 1992 r. odbyła przeszkolenie oficerskie w Wyższej Szkole (...) w S.. Z dniem 1 października 1992 r. została mianowana na stanowisko (...) W. (...). Po utworzeniu profesjonalnego pionu przestępstw gospodarczych pracowała tam przez 2 lata. Potem otrzymała propozycję stworzenia jednostki struktury, która zajmowała się kontrolą pracy (...) w jednostce przy przygotowaniu planów i syntez. Z dniem 1 kwietnia 1995 r. została mianowana na stanowisko (...) W. (...). Po 2 latach przeszła do (...) gdzie awansowała na (...). Z dniem 1 lipca 1998 roku została mianowana

na stanowisko (...), a następnie 1 czerwca 1999 r. została mianowana na (...). Z kolei w dniu 1 lipca 2000 r. została mianowana na stanowisko (...). Z dniem 15 marca 2003 r. została mianowana na (...) (...). Decyzją z dnia 5 grudnia 2003 r. została wyznaczona (...). Z dniem 1 grudnia 2004 r. została mianowana na stanowisko (...) (...) a od 1 lutego 2007 r. mianowana na (...) (...). Decyzją z dnia 13 grudnia 2007 r. ponownie została wyznaczona (...). Z dniem 2 lipca 2008 r. została mianowana (...). Służbę zakończyła 15 kwietnia 2011 r. na stanowisku (...).

L. S. przez cały okres pełnienia służby w (...)w (...) W. (...) nie dopuszczała się żadnych działań mogących godzić w prawa i wolności człowieka. Jej praca miała charakter jawny i nie realizowała żadnych czynności o charakterze operacyjnym. Wobec strony nie toczyły się też żadne postępowania .

L. S. nie podlegała weryfikacji i kontynuowała służbę w demokratycznym państwie po 31 lipca 1990 r. w (...), gdzie pracowała od 1 sierpnia 1990 roku do 15 kwietnia 2011 roku. Pomimo zmiany jednostki, w której odwołująca pełniła służbę jej zakres obowiązków nie uległ zmianie i po 31 lipca 1990 roku w dalszym ciągu pracowała w (...).

Decyzją organu emerytalno-rentowego z dnia 9 maja 2011 r. przyznano stronie odwołującej prawo do świadczenia emerytalnego od 1 czerwca 2011 roku. Ustalona emerytura z tytułu wysługi lat wyniosła 75% podstawy wymiaru, tj. kwotę 6.826,58 zł.

L. S. była objęta tzw. pierwszą ustawą dezubekizacyjną z 2009 r. Decyzją z dnia 4 stycznia 2012 r. Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W., w związku z informacją o przebiegu służby, obniżył L. S. świadczenie emerytalne za okres służby od 1 marca 1988 r. do 30 kwietnia 1988 r. przyjmując wskaźnik do postawy wymiaru za ten okres służby – 0,7% .

W związku z wejściem w życie ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r. poz. 2270) organ rentowy otrzymał informację z (...) z dnia 12 maja 2017 r. nr (...) o przebiegu służby L. S. na rzecz totalitarnego państwa w okresie od dnia 1 marca 1988 r. do dnia 30 kwietnia 1988 r. i na jej podstawie dokonał ponownego ustalenia wysokości emerytury policyjnej odwołującej, określając ją od dnia 1 października 2017 r. na kwotę 2.069,02 zł.

W uzasadnieniu organ wskazał, że wskaźnik podstawy wymiaru emerytury strony odwołującej się za okres służby na rzecz totalitarnego państwa obniżono do 0,0% podstawy wymiaru za każdy rok we wskazanym okresie i 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą. Organ ubezpieczeniowy powołując się na treść art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy dodatkowo uznał, że wysokość ustalonego jak wyżej świadczenia nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, czyli 2.069,02 zł brutto. W związku z tym organ emerytalny ostatecznie ustalił wysokość świadczenia dla osoby odwołującej na taką właśnie kwotę.

Przed wydaniem zaskarżonej decyzji wysokość emerytury ubezpieczonej określono decyzją z dnia 27 lutego 2017 r. na kwotę 7.252,65 zł brutto, począwszy od 1 marca 2017 r.

W związku ze zmianą ustawy zaopatrzeniowej L. S. nie występowała do Ministra właściwego do spraw wewnętrznych z wnioskiem w trybie art. 8a tej ustawy.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, w tym w aktach emerytalnych oraz aktach osobowych nadesłanych przez (...), a także na podstawie zeznań odwołującej w zakresie, w jakim dotyczyły wykonywanych przez nią czynności. Zeznania te Sąd uznał za wiarygodne, spójne wewnętrznie oraz logiczne, znalazły one również – w zakresie czynności służbowych – odzwierciedlenie w dowodach z dokumentów zawartych w aktach personalnych i aktach sprawy.

Sąd nie miał też wątpliwości, co do autentyczności dokumentów załączonych do akt sprawy. Nie były one kwestionowane przez żadną ze stron postępowania, a Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu, wskazując przy tym, że są to dokumenty sporządzane w prawem przepisanej formie, przez kompetentne organy. Jednocześnie Sąd Okręgowy zauważył, że ustalone okoliczności faktyczne w istocie nie były co do zasady sporne, gdyż strony różniły się głównie jedynie w ocenie prawnej zaistniałych i niespornych zdarzeń. Podkreślił też, że Pozwany organ nie zgłaszał w toku postępowania zarzutów formalnych dotyczących wniesionego przez odwołującą odwołania, w szczególności dotyczących terminowości, sposobu bądź umocowania do jego wniesienia. Sąd Okręgowy odnotował również, że po przesłuchaniu odwołującej na rozprawie w dniu 9 sierpnia 2021 r., strony zgodnie oświadczyły, iż nie ma w sprawie nierozpoznanych przez Sąd wniosków dowodowych, które byłyby przez strony nadal podtrzymywane.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie L. S. zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wskazał że spór w niniejszej sprawie powstał przede wszystkim w związku z obniżeniem stronie odwołującej wysokości świadczenia emerytalnego ze względu na zakwalifikowanie służby odwołującej, jako służby na rzecz państwa totalitarnego, w okresie wskazanym w Informacji o przebiegu służby sporządzonej przez (...).

Sąd Okręgowy wskazał, że organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję w oparciu o wskazane wyżej przepisy, wprowadzone na mocy art. 1 i 2 ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r., poz. 2270) zwanej dalej „ustawą zmieniającą”. W uzasadnieniu do projektu ustawy zmieniającej wskazano, że ma ona na celu wprowadzenie rozwiązań zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów emerytalnych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL przez ustalenie na nowo świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. W uzasadnieniu projektu dotyczącego wprowadzenia ustawy zmieniającej wskazano na konieczność kolejnego ograniczenia przywilejów emerytalnych i rentowych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Stwierdzono również, że emerytury i renty osób pełniących tę służbę ustalono na znacznie korzystniejszych zasadach - wynikających z ustawy zaopatrzeniowej, w stosunku do osób pobierających świadczenia na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W kontekście pierwszego - dokonanego w 2009 roku - obniżenia emerytur osób pełniących służbę w okresie PRL wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24 lutego 2010 r. (K 6/09) oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzji z dnia 14 maja 2013 r. (15189/10), które stwierdziły, że nowe rozwiązania nie nałożyły na tę grupę emerytów nadmiernego obciążenia i dotyczyły jedynie praw nabytych niesłusznie. Trybunał Praw Człowieka potwierdził prawo ustawodawcy chcącego wyeliminować niesprawiedliwe lub nadmierne świadczenia z ubezpieczeń społecznych, dążącego do likwidacji przywilejów byłych funkcjonariuszy reżimów totalitarnych do tego rodzaju działań. Równocześnie Trybunał zwrócił jednak uwagę, że podjęte środki nie mogą być nieproporcjonalne.

Aktualna ustawa nowelizująca, wprowadzając w dodanym do ustawy nowelizowanej art. 13b nowe pojęcie „służby na rzecz państwa totalitarnego”, po raz kolejny obniżyła świadczenia emerytalne, przyjmując w nowym art. 15c, że w przypadku osoby, która pełniła „służbę na rzecz totalitarnego państwa” i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi: 0% podstawy wymiaru - za każdy rok „służby na rzecz totalitarnego państwa”, o której mowa w art. 13b oraz 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, la oraz 2-4 ustawy nowelizowanej. Przepisy art. 14 i art. 15 ust. 1-3a, 5 i 6 stosuje się odpowiednio (art. 15c ust. 2).

Ustawa wprowadziła dodatkowo pewne wyjątki, pozwalające na wyłączenie jej zastosowania jeżeli osoba, o której mowa w tych przepisach udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego (art. 15c ust. 5), ale taka okoliczność w odniesieniu do strony odwołującej nie została udowodniona w toku niniejszego postępowania

Inną możliwość wyłączenia zastosowania przepisów o obniżeniu świadczenia przewidział przepis 8a ustawy, tj. w szczególnie uzasadnionych przypadkach, potwierdzonych wydaną przez Ministra właściwego do spraw wewnętrznych stosowną decyzją, z uwagi na krótkotrwałą służbę funkcjonariusza przed dniem 31 lipca 1990 r. oraz rzetelne wykonywanie zadań i obowiązków po dniu 12 września 1989 r., w szczególności z narażeniem zdrowia i życia. Z tego rodzaju wnioskami odwołująca nie występowała.

Z kolei art. 13a ust. 1 wspomnianej ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym stanowi, że na wniosek organu rentowego (...) na podstawie posiadanych akt osobowych sporządza, w terminie 4 miesięcy od dnia otrzymania wniosku, i przekazuje organowi rentowemu informację o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Zgodnie z art. 13a ust. 5, informacja powyższa jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby sporządzanym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy służb, o których mowa w art. 12.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że w myśl art. 13b omawianej ustawy, za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. w wymienionych z art. 13b ust. 1 cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach.

Jak wynika z analizy akt osobowych L. S., w okresie od 1 marca 1988 roku do 30 kwietnia 1988 roku, a więc zaledwie przez 2 miesiące, formalnie pełniła ona służbę w (...) W. (...) (...), czyli w jednostce wypełniającej zadania wywiadowcze i kontrwywiadowcze, o których mowa w art. 13b ust. 1 pkt 5b tiret drugie, a więc formalnie jednostka ta spełnia kryterium organów totalitarnego państwa, o których mowa w art. 13b ust. 1 i 2 ustawy zaopatrzeniowej (odpowiednik terenowy (...)).

Aby jednak w pełni ocenić rzeczywistą sytuację odwołującej koniecznym jest w tym miejscu odkodowanie znaczenia pojęcia „służby na rzecz państwa totalitarnego”, o którym mowa w art. 13b ustawy.

Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela w pełni stanowisko Sądu Najwyższego zaprezentowane w uchwale z dnia 16 września 2020 roku, III UZP 1/20 (OSNP 2021/3/28), że zwrot „na rzecz” użyty w art. 13b rzeczonej ustawy należy interpretować z punktu widzenia wykładni językowej jako działanie podejmowane „na korzyść” państwa totalitarnego. Jak trafnie podkreślił bowiem Sąd Najwyższy, zrównanie sytuacji osób kierujących organami państwa totalitarnego, osób, które angażowały się w wykonywanie zadań i funkcji państwa totalitarnego, nękały swych obywateli z osobami, które w ramach wymienionych w art. 13b formacji wykonywały czynności akceptowalne i wykonywane w każdym państwie, także tym demokratycznym, nie może zostać sprowadzone do tych samych parametrów i konsekwencji. Sąd Najwyższy słusznie podkreślił, iż przebieg rzeczywistej służby funkcjonariusza ma znaczenie dla wysokości jego renty czy emerytury, co ma znaczenie dla uniknięcia odpowiedzialności zbiorowej jaka stosowana była w czasach państwa totalitarnego. Wskazał, że nie można z góry zakładać, że każda osoba pełniąca służbę w organach wskazanych w art. 13b ustawy pełniła służbę na rzecz państwa totalitarnego, bowiem zadania tych osób dotyczyły obszarów bezpieczeństwa państwa istotnych w każdym czasie oraz w wielu modelach ustrojowych, np. służba w policji kryminalnej, ochrona granic. W konsekwencji w każdym przypadku koniecznym jest zbadanie wszystkich okoliczności sprawy – a ustalenie czy dana osoba podlega ustawie zgodnie z art. 13b powinno opierać się nie na mechanicznym i formalnym oparciu się na informacji o przebiegu służby z IPN, ale na wszechstronnym zbadaniu wszystkich okoliczności sprawy, a przede wszystkim indywidualnych czynów osoby oraz ich weryfikacji pod kątem godzenia w prawa i wolności człowieka. Analogiczne stanowisko zaprezentował Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 4 grudnia 2020 roku w sprawie I OSK 3323/19.

Dodatkowo, Sąd Najwyższy trafnie podkreślił także, że potencjalne uznanie informacji z IPN jako dowodu niepodważalnego i wyłącznego, którym sąd byłby związany, pozbawiałoby sąd możliwości samodzielnego kreowania decyzji i naruszałoby jego prawo do swobodnej, wszechstronnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) na rzecz legalnej oceny dowodów. Nastąpiłaby wówczas utrata przez orzekający w sprawie sąd cech immanentnie związanych z kognicją sądu ubezpieczeń społecznych, którego zadaniem jest merytoryczne rozpoznanie sprawy. Uczyniłoby to z IPN organ realnie rozstrzygający sprawę, sprowadzając zaś sąd do roli instytucji podejmującej – z góry ustalone – decyzje na podstawie przesłanej informacji o przebiegu służby.

Stąd też stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r.). Brak związania sądu powszechnego treścią informacji o przebiegu służby nie zamyka bowiem procesu wykładni, lecz obliguje do wyjaśnienia pozostałych kwestii spornych, przede wszystkim znaczenia zwrotu „służby na rzecz totalitarnego państwa”.

W konsekwencji, zgodnie z przywołaną wyżej uchwałą 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r. III UZP 1/20 (OSNP 2021/3/28) – wobec faktu, że zawarte w art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pojęcie „służby na rzecz totalitarnego państwa” stanowi tylko kryterium wyjściowe, a więc przybiera postać domniemania możliwego do obalenia w procesie cywilnym - przebieg procesu w postępowaniu dotyczącym odwołań funkcjonariuszy od decyzji obniżających ich świadczenia, „będzie oscylował wokół procesowych zasad dowodzenia i rozkładu ciężaru dowodów, z uwzględnieniem dowodów prima facie, domniemań faktycznych (wynikających chociażby z informacji o przebiegu służby) i prawnych oraz zasad ich obalania”.

W konsekwencji samo określenie miejsca pracy i okres pełnienia służby, zawarte w informacji o przebiegu służby, jest niewystarczającym powodem obniżenia funkcjonariuszowi świadczenia, szczególnie gdy osoby te służyły w wolnej Polsce, co miało miejsce w przypadku odwołującej.

Mając powyższe na uwadze Sąd okręgowy stwierdził, że o ile informacja o przebiegu służby sporządzona przez IPN była wiążąca dla organu emerytalno-rentowego, o tyle nie jest wiążąca dla sądu. Jak słusznie wskazał bowiem Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 9 grudnia 2011 r., sygn. II UZP 10/11 (OSNP 2012/23-24/298), Sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Również w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego wykrystalizował się pogląd, zgodnie z którym informacja o przebiegu służby nie jest władczym przejawem woli organu administracji publicznej – władczym rozstrzygnięciem (zob. postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 12 stycznia 2018 r., I OSK 2848/17, LEX nr 2445886). Tak rozumiany charakter informacji o przebiegu służby został także zaaprobowany w orzecznictwie sądów powszechnych (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 września 2016 r., III AUa 1618/14, LEX nr 2148463), co oznacza, że Sąd ma obowiązek oceny całego materiału dowodowego łącznie z treścią informacji IPN.

Nie ulega zatem wątpliwości, że ubezpieczony ubiegający się o świadczenie z ubezpieczenia społecznego może w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych wszelkimi dowodami wykazywać okoliczności, od których zależą jego uprawnienia z tytułu ubezpieczenia - także wówczas, gdy z dokumentu wynika co innego (np. z informacji o przebiegu służby) (art. 473 k.p.c.). Uznać zatem należy, że informacja IPN o przebiegu służby stanowi jedynie punkt wyjściowy do przyszłych rozważań i ocen, wyznacza ramy czasowe. Konieczne jest więc zbadanie, jakie konkretne czynności wykonywał funkcjonariusz i czy mają one znamiona działalności na rzecz państwa totalitarnego. Pominięcie tej drogi prowadzi bowiem do pociągnięcia do odpowiedzialności również osób, które pracując wprawdzie w jednostkach traktowanych przez ustawę jako formacje państwa totalitarnego, wykonywały czynności czysto techniczne, albo wykonywały czynności konieczne z punktu widzenia każdego państwa – również demokratycznego, a często po zmianie ustroju pozostały przy wykonywaniu tych właśnie czynności.

Jednocześnie Sąd pierwszej instancji podkreślił, że w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe prowadzenie dowodu z zeznań świadków lub z przesłuchania stron nie podlega żadnym ograniczeniom. Zgodnie bowiem z art. 473 § 1 k.p.c. w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa

pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przed tym sądem przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu z zeznań świadków i z przesłuchania stron. Wyjątek od ogólnych zasad, wynikających z art. 247 k.p.c., sprawia, że każdy fakt istotny może być dowodzony wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za pożądane, a dopuszczenie ich za celowe (por. orzeczenia Sądu Najwyższego wyroki z 6 września 1995 r., II URN 23/95, OSNAPiUS 1996 nr 5, poz. 77, z 8 kwietnia 1999 r., II UKN 619/98, OSNAPiUS 2000 nr 11, poz. 439, z 4 października 2007 r. I UK 111/07, LEX nr 275689, z 2 lutego 1996 r., II URN 3/95, OSNAPiUS 1996 nr 16, poz. 239 oraz z 25 lipca 1997 r., II UKN 186/97, OSNAPiUS 1998 nr 11, poz. 342).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy podniósł, że analiza zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego nie daje podstaw aby stwierdzić, jakoby odwołująca faktycznie pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa. Zdaniem tego Sądu L. S. nie wypełniała zadań wywiadowczych i kontrwywiadowczych, zmierzających do realizacji funkcji państwa totalitarnego, jak również nie zajmowała się zwalczaniem opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniem prawa do wolności słowa i zgromadzeń, prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli. Jej czynności w kwestionowanym okresie ograniczyły się do zapoznawania się ze strukturą organizacyjną, regulaminami służbowymi i ochroną informacji służbowej, rozmieszczeniem pokoi. Praktycznie nie wykonywała żadnych obowiązków służbowych, nie złożyła w tym okresie również ślubowania. Podejmowała głównie czynności stricte zapoznawcze z nowym miejscem pracy. Odwołująca nie wykonywała żadnych czynności o charakterze operacyjnym, w tym naruszających prawem chronione prawa i wolności innych osób. Sąd pierwszej instancji zwrócił też uwagę na krótki okres (2 miesiące), w którym odwołująca formalnie była przypisana do jednostki, w której pełniła służbę a także fakt, iż wniosek o przeniesienie do wydziału dochodzeniowego (nieobjętego art. 13 b ustawy zaopatrzeniowej) złożyła już przed upływem miesiąca od rozpoczęcia pracy.

Za prawidłowością powyższej oceny dokonanej przez Sąd pierwszej instancji przemawia, jego zdaniem, również to, że odwołująca nie podlegała weryfikacji i została przyjęta do służby w demokratycznym państwie, którą pełniła następnie sumiennie przez blisko 21 lat.

Konkludując, Sąd Okręgowy uznał, że w niniejszym przypadku brak było przesłanek do zastosowania art. 15c ustawy zaopatrzeniowej i już kolejnej redukcji wysokości świadczenia emerytalnego odwołującej – tym razem w oparciu o art. 15c w zw. z art. 13b omawianej ustawy. Jak już bowiem wyżej wskazano, aby przypisać ubezpieczonej służbę na rzecz totalitarnego państwa, konieczny jest nie tylko fakt służby w jednostce wymienionej w art. 13b ustawy, ale także wykonywanie skonkretyzowanych czynności w ramach tej służby. Wobec czego, aby przypisać odwołującej służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie jej pracy w Dzielnicowym Urzędzie Spraw Wewnętrznych konieczne było wykonywanie przez nią czynności wskazujących na bezpośrednie zaangażowanie przy realizowaniu zadań i funkcji państwa totalitarnego - co w okolicznościach niniejszej sprawy nie miało miejsca.

Odnosząc się natomiast do zawartych w odwołaniu zarzutów natury konstytucyjnej Sąd pierwszej instancji wskazał, że Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 24 stycznia 2018 r. wydanym w sprawie o sygn. akt XIII 1 U 326/18 zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym dotyczącym zgodności z Konstytucją RP analogicznych przepisów ustawy, zastosowanych przez organ rentowy w decyzji zaskarżonej odwołaniem innego uprawnionego do emerytury na podstawie przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym (tj. art. 15c, art. 22a, art. 13 ust. 1 lit. 1c w zw. z art. 13b) oraz innych przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ww. ustawy (art. 1 i art. 2).

Zdaniem Sądu Okręgowego ustawa zaopatrzeniowa, jak też wydana na jej podstawie decyzja, uzasadnia bowiem wątpliwości, co do jej zgodności z zasadą godności jednostki, zasadą rządów prawa, zasadą równości, zasadą ochrony praw nabytych, zasadą proporcjonalności oraz z zasadą sądowego wymiaru sprawiedliwości. Ustawa zaopatrzeniowa wprowadza bowiem w art. 13b oraz art. 15c i art. 22a rodzaj odpowiedzialności zbiorowej i swoim zakresem podmiotowym obejmuje, bez wyjątków, wszystkich byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa, niezależnie od ich postawy patriotycznej, etycznej i moralnej, rodzaju wykonywanych czynności, czy zajmowanego stanowiska. Tymczasem zgodnie z zasadą rządów prawa, obowiązkiem władz publicznych jest traktowanie osób

w sposób adekwatny i proporcjonalny do ich postawy, zasług i przewinień. W tym też kontekście, zdaniem Sądu Okręgowego, działania ustawodawcy polegające na arbitralnym obniżeniu wysokości emerytury ubezpieczonego trudno uzasadnić dążeniem do jakiegokolwiek słusznego celu, leżącego w interesie publicznym. Zastosowanie nowego wskaźnika emerytury miało bowiem zastosowanie automatycznie, bez uwzględnienia charakteru faktycznie wykonywanych obowiązków oraz pełnionej funkcji przez odwołującą.

Ponadto nie należy pominąć faktu, że zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy zaopatrzeniowej prawo do emerytury policyjnej nie przysługuje funkcjonariuszowi skazanemu prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne lub przestępstwo skarbowe umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego, popełnione w związku z wykonywaniem czynności służbowych i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, albo za przestępstwo określone w art. 258 kodeksu karnego lub wobec którego orzeczono prawomocnie środek karny pozbawienia praw publicznych za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, które zostało popełnione przed zwolnieniem ze służby. Jednakże w takim przypadku prawomocnie skazanemu przysługuje świadczenie na zasadach obowiązujących w powszechnym systemie emerytalnym. W konsekwencji, omawiana zmiana ustawy zaopatrzeniowej wprowadziła pozasądową zbiorową odpowiedzialność za nieokreślony bliżej czyn, skutkującą obniżeniem określonym podmiotom emerytury i renty w sposób nawet bardziej niekorzystny, niż jest to obecnie dopuszczalne wobec funkcjonariuszy prawomocnie skazanych przez sąd za popełnienie przestępstwa.

W związku z powyższymi wątpliwościami natury konstytucyjnej, na skutek pytania prawnego zainicjowane zostało przed Trybunałem Konstytucyjnym postępowanie sygn. P 4/18, które nadal jednak pozostaje niezakończony. Dalsze oczekiwanie na wyrok Trybunału Konstytucyjnego byłoby nie do pogodzenia z konstytucyjnymi uprawnieniami strony odwołującej do rozpoznania jej sprawy bez zbędnej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, jak również z uprawnieniem wynikającym z art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności).

Wobec powyższego, Sąd Okręgowy opierając się na rozważaniach zawartych w treści uchwały Sądu Najwyższego, sygn. III UZP 1/20 co do zakresu podmiotowego art. 13b, związanych z wykładnią nieostrego pojęcia „służby na rzecz państwa totalitarnego” i przeprowadzając przez jej pryzmat kontradictoryjne postępowanie dowodowe, doszedł do wniosku, że brak jest dowodów aby przyjąć, że odwołująca pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa i dopuściła się przed dniem 31 lipca 1990 r. działań wymierzonych przeciwko opozycji demokratycznej, związkom zawodowym, stowarzyszeniom, kościołom, łamania prawa do wolności słowa i zgromadzeń, prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli, będących podstawowymi prawami i wolnościami człowieka. Wobec czego Sąd ten stwierdził, że w niniejszym przypadku brak było przesłanek do zastosowania art. 15c ustawy zaopatrzeniowej, skutkującego redukcją wysokości świadczenia L. S..

Tym samym Sąd pierwszej instancji uznał odwołanie za uzasadnione i na podstawie art. 47714 § 2 k.p.c. orzekł jak w pkt. 1 sentencji wyroku.

Odnosząc się natomiast do żądania waloryzacji świadczenia emerytalnego i odsetek Sąd okręgowy wskazał, że rozpoznając odwołanie od decyzji organu rentowego, sąd rozstrzyga o zasadności odwołania w granicach wyznaczonych zakresem samego odwołania oraz treścią zaskarżonej decyzji (zob. wyr. SN z 9.09.2010 r., II UK 84/10, LEX nr 661518 i wyr. SN z 23.04.2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210). Ostatecznie więc to treść decyzji wyznacza maksymalne granice rozpoznania sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych (zob. uchwała SN z 11.02.2014 r., I UZP 4/13, LEX nr 1433767). Sąd nie może wyjść poza te granice (mogłoby to bowiem naruszać zakaz wyrokowania obok czy ponad żądanie), toteż odwołujący nie może żądać czegoś, o czym organ rentowy nie decydował (zob. wyr. SN z 18.02.2010 r., III UK 75/09, OSNPUSiSP 2011, nr 15-16, poz. 215). W związku z powyższym o rozszczeniu strony zwracającej się do organu emerytalno – rentowego z konkretnym wnioskiem w pierwszej kolejności powinien orzekać i o nim rozstrzygać organ rentowy. Dotyczy to również żądania w zakresie waloryzacji świadczenia zgłoszonego przez odwołującego, co skutkuje koniecznością przekazania tego wniosku organowi rentowemu. Zaskarżona decyzja nie zawiera rozstrzygnięcia w tym przedmiocie – ani negatywnego, ani pozytywnego. Wobec powyższych faktów, kwestia waloryzacji nie mogła być przedmiotem rozpoznania w niniejszym postępowaniu. Ze względu na wyżej przytoczone argumenty, odnoszące się również do kwestii odsetek oraz dodatkowo fakt, iż kwestia wysokości odsetek zależy

również od wysokości kwoty zwaloryzowanego uprzednio świadczenia, Sąd Okręgowy - na podstawie art. 47710 § 2 k.p.c. – przekazał wnioski o waloryzację świadczeń oraz odsetki od dnia 1 października 2017 r. organowi rentowemu celem rozpoznania i wydania decyzji (punkt 2 sentencji wyroku).

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją organ emerytalno – rentowy w całości zarzucając mu naruszenie :

a) art. 15c w zw. z art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2019 r. poz. 288 z późn. zm.), dalej zwana „ustawą zaopatrzeniową” oraz art. 1 i art. 2 ust 1 i ust 4 ustawy z dnia 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 2270), poprzez ich niezastosowanie w sytuacji gdy bezspornym jest, iż Odwołująca pełniła formalnie służbę na rzecz totalitarnego państwa zdefiniowaną w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, a w związku z tym spełnione zostały przesłanki warunkujące ponowne przeliczenie jej świadczenia z zabezpieczenia społecznego służb mundurowych,

b) art. 15c w zw. z art. 13a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej w zw. z § 14 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18.10.2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz. 1148 ze zm.) poprzez ich niezastosowanie, a tym samym błędne ustalanie wysokości policyjnej emerytury w stosunku do byłego funkcjonariusza pełniącego służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej,

c) art. 1 oraz art. 2 ust. 1 i ust 4 ustawy z dnia 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 2270) poprzez ich niezastosowanie, w sytuacji gdy z informacji o przebiegu służby Nr (...) z dnia 12.05.2017 r., wynika jednoznacznie, że Odwołująca się w okresie od dnia 01.03.1988 r. do dnia 30.04.1988 r. pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b zaopatrzeniowej,

d) naruszenie § 14 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18.10.2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz. 1148 ze zm.) poprzez jego niezastosowanie, a tym samym niewłaściwe zastosowanie zasad ustalania wysokości policyjnej emerytury w stosunku do byłego funkcjonariusza, pełniącego służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej,

e) art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r., nr. 78 poz. 483 z późn. zm.) w zw. z art. 15c ust ustawy zaopatrzeniowej oraz art. 2 ust 1 i ust 4 ustawy z 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) poprzez ich niezastosowanie i wydanie orzeczenia z pominięciem obowiązujących przepisów prawa,

f) art. 188 Konstytucji RP poprzez samodzielne rozstrzygnięcie niejako „w zastępstwie” Trybunału Konstytucyjnego o niekonstytucyjności art. 15c ustawy zaopatrzeniowej, w oparciu o które wydana została zaskarżona decyzja, pomijając wynikającą z tego przepisu wyłączną kompetencję Trybunału Konstytucyjnego w zakresie stwierdzania zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją,

g) art. 177 § 1 pkt 31 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji nie zawieszenie postępowania odwoławczego do czasu rozstrzygnięcia postępowań toczących się przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawach oznaczonych sygn. akt P 4/18 i 16/19, w których ma zostać rozstrzygnięta kwestia zgodności z Konstytucją art. 15c, art. 22a i art. 24a w związku z art. 13b ustawy z dnia 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji /.../ oraz ich rodzin (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 288 ze zm.), zwana dalej „ustawą zaopatrzeniową” w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z dnia 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.

U. z 2016 r. poz. 2270) w związku z art. 2 powołanej ustawy z dnia 16.12.2016 r., w sytuacji gdy głównym zarzutem Odwołującej się jest niekonstytucyjność przepisów stanowiących podstawę wydania zaskarżonej decyzji z dnia 14.06.2017 r. (znak: (...)) o ponownym ustaleniu wysokości emerytury policyjnej,

h) art. 2, art. 7, art. 8, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 64, art. 67 Konstytucji w związku z art. 188, art. 178, art. 193 Konstytucji RP oraz art. 15c ustawy zaopatrzeniowej, poprzez autonomiczne uznanie, iż art. 15c ustawy zaopatrzeniowej narusza zasadę demokratycznego państwa prawa, równości wobec prawa, zasadę ochrony praw nabytych, zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, w sytuacji gdy zakwestionowane przepisy wprowadzone zostały w celu zniwelowania nieuzasadnionych przywilejów, niesłusznie przyznanych funkcjonariuszom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa oraz wobec braku konstytucyjnych gwarancji wysokości świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego, a także dopuszczanej zarówno przez przepisy krajowej jak i prawo międzynarodowe możliwości dokonywania modyfikacji reguł przyznawania świadczeń z zaopatrzenia społecznego,

i) art. 233 kpc w zw. z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, a w związku z tym bezpodstawne uznanie przez sąd I instancji, iż służba Odwołującej się nie stanowi „służby na rzecz totalitarnego państwa” w rozumieniu ustawy zaopatrzeniowej, pomimo ustalenia w toku postępowania dowodowego, iż pełniona była w jednostce wymienionej w treści art. 13b ustawy zaopatrzeniowej tj. (...) w (...) W. (...),

j) art. 232 kpc w zw. z art. 6 kc w zw. z art. 13b i art. 15c ustawy zaopatrzeniowej oraz art. 2 ust 1 i 4 ustawy z dnia 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) poprzez bezpodstawne uznanie, iż pozwany organ emerytalny zobowiązany był do wykazywania, iż Odwołująca się podejmowała jakąkolwiek działalność polegającą na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli, była trwale związana z łamaniem praw człowieka i obywatela na rzecz komunistycznego ustroju totalitarnego,

a) art. 13b ustawy zaopatrzeniowej poprzez bezpodstawne przyjęcie iż dla uznania, iż służba wykonywane była na rzecz totalitarnego państwa niezbędne jest wykazanie faktu osobistego podejmowania działań polegających na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, naruszaniu podstawowych praw i wolności człowieka, gdy z literalnego brzmienia art. 13b wynika wprost, iż kwalifikacja powyższa uzależniona jest jedynie od ustalenia faktu pełnienia służby w jednej z jednostek wymienionych w tym przepisie,

k) naruszenie przepisów postępowania. a to art. 233 § 1 w zw. z art. 252 k.p.c., które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, polegające na zakwestionowaniu przez Sąd I instancji zaświadczenia IPN, pomimo braku udowodnienia przez Odwołującą się okoliczności przeciwnych:

l) art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, poprzez uznanie przez sąd I instancji związania treścią uchwały SN z dnia 16 września 2020 r., sygn. akt III UZP 1/20.

Biorąc pod uwagę powyższe paelujacy wnosil o zmianę zaskarżonego wyroku w całości, a w konsekwencji oddalenie odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego MSWiA z dnia 14.06.2017 r. nr świadczenia (...)

o ponownym ustaleniu wysokości policyjnej emerytury oraz zasądzenie od Odwołującej na rzecz Dyrektora Zakładu Emerytalnego - Rentowego MSWiA kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi decyzję w zakresie zasądzenia na rzecz Pozwanego kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

W odpowiedzi L. S. wnosił o oddalenie apelacji w całości, oddalenie wniosku o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy dokonał w niniejszej sprawie prawidłowych ustaleń faktycznych w zakresie istotnym dla jej rozstrzygnięcia. Ustalenia te oparte na dowodach w postaci dokumentów i zeznań odwołującej się, poczynione zostały z zachowaniem zasad logiki i doświadczenia życiowego, oraz z uwzględnieniem, że okoliczności faktyczne sprawy w istocie nie były sporne. Ustalenia te Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne, czyniąc integralną częścią swojego stanowiska i uznając za zbędne ich ponowne przytaczanie - art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, Nr 4, poz. 83; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2001 r., V CKN 348/00, Prok.i Pr. 2002/6/40).

Sąd Apelacyjny uznaje również, że z poczynionych ustaleń Sąd pierwszej instancji wywiódł ostatecznie zasadne wnioski prawne - decydujące dla rozstrzygnięcia, zaś sposób rozumowania prowadzący do nich i przyjęty w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku został umotywowany z odwołaniem się do mających zastosowanie w niniejszej sprawie przepisów prawa oraz aktualnego stanowiska Sądu Najwyższego – uchwały składu 7 siedmiu sędziów Sądu Najwyższego 16 września 2020 roku, III UZP 1/20 (OSNP 2021/3/28). Przytoczenie we wstępnej części niniejszego uzasadnienia wniosków i argumentów prawnych Sądu Okręgowego, w tym w wiodącym dla rozstrzygnięcia zakresie tj. zastosowania przepisu art. 13 b ustawy zaopatrzeniowej do ustalonego w niniejszej sprawie stanu faktycznego, czyni niecelowym ponowne ich przedstawianie przez Sąd odwoławczy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1999 r., II CKN 217/98).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego ocena dokonana przez Sąd pierwszej instancji negująca fakt pełnienia przez L. S. służby na rzecz totalitarnego państwa, w okolicznościach niniejszej sprawy, była trafna. Sąd ten odwołując się do ustalonych, nie kwestionowanych przez strony faktów, słusznie wskazał, że pomimo formalnego zatrudnienia od 1 marca 1988 roku do 30 kwietnia 1988 roku, w (...) W. (...) (...) - czyli w jednostce wypełniającej zadania wywiadowcze i kontrwywiadowcze, o których mowa w art. 13b ust. 1 pkt 5b tiret drugie ustawy zaopatrzeniowej (odpowiednik terenowy Departamentu II) – L. S. nie przystąpiła do pełnienia służby. Sąd pierwszej instancji szczegółowo przytoczył fakty, wskazane również we wcześniejszej części niniejszego uzasadnienia, których ocena w świetle przepisu art. 13 b ustawy zaopatrzeniowej, doprowadziła do powyższej konkluzji, zbędne jest zatem ich ponowne szczegółowe przytaczanie. Podkreślić jedynie należy, że L. S. po ukończeniu studiów wyższych na kierunku prawnym i administracji przyjęła zamierzała podjąć pracę w (...) w (...) W. (...), natomiast ostatecznie, w opisanych wyżej okolicznościach życiowych i zawodowych, przyjęła propozycję zatrudnienia w jednostce SB, z zamiarem przeniesienia do innej formacji – w tym zakresie odwołująca się złożyła wniosek już 24 dnia od zatrudnienia, motywując go tym, że bezpośrednie zetknięcie się z pracą operacyjną wykazało jej brak predyspozycji do jej wykonywania. Odwołująca się nie została przeszkolona do wykonywania jakichkolwiek obowiązków funkcjonariuszki służby bezpieczeństwa, nie miała też w tym zakresie żadnego doświadczenia zawodowego. W aktach osobowych L. S. brak jest dokumentów, z których wynika, że w tym czasie, tj. formalnego zatrudnienia w strukturach służb bezpieczeństwa, zakwalifikowanego, jako tzw. „służba przygotowawcza”, podjęła jakiegokolwiek czynności służbowe wynikające z przynależnego do wyznaczonego stanowiska zakresu obowiązków, czy też inne – chociażby o znaczeniu pomocniczym. Czynności odwołującej się miały w omawianym okresie charakter stricte zapoznawczy stanowiąc wstępne przygotowanie do wykonywania

obowiązków. Sąd pierwszej instancji trafnie też zauważył, że odwołująca się nie złożyła nawet ślubowania, które odebrano od niej dopiero w maju 1988 r. po przeniesieniu, zgodnie z jej wnioskiem, do (...) w (...) W. (...)

Ustalony w zakresie dotyczącym zatrudnienia L. S. w (...) W. (...) stan faktyczny należało ocenić przez pryzmat regulacji zawartej w ustawy zaopatrzeniowej wprowadzoną ustawą zmieniającą z 16 grudnia 2016 r. Zgodnie z ww. art. 13b za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. w wymienionych w tym przepisie cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach. W świetle zatem art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, dla uznania, że mamy do czynienia ze służbą na rzecz totalitarnego państwa, nie ma znaczenia, na czym polegała służba w jednostkach i formacjach tam wymienionych, natomiast istotne jest: -faktyczne pełnienie służby, rozumianej jako rzeczywiste podjęcie i wykonywanie w określonym czasie powierzonych obowiązków (wliczając w to przerwy nie mające wpływu na ciągłość stosunku służbowego), a nie tylko przypisanie do stanu etatowego jednostki, - historyczne umiejscowienie pełnionej służby w okresie od 22 lipca 1944 do 31 lipca 1990 r., - miejsce pełnienia służby, zajmowane stanowisko czy stopień służbowy (por. uzasadnienie powołanej wyżej uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r., III UZP 1/20 pkt. 59). Sąd pierwszej instancji uznał, że (...) W. (...) stanowiąca terenowy odpowiednik Departamentu II MSW stanowi jednostkę, o której mowa w art. 13b ust. 1 punkt 5 podpunkt b) tiret drugie ustawy zaopatrzeniowej. Jednak powyższe okoliczności nie jest wystraszająca do zakwalifikowania okresu służby odwołującej się od 1 marca 1988 r. do 30 kwietnia 1988 r., jako wyczerpującego dyspozycję przepisu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, co słusznie podkreślił Sąd pierwszej instancji. Taka kwalifikacja wymaga ustalenia rzeczywistego podjęcia i wykonywania obowiązków służbowych. Tymczasem fakty wynikające z niekwestionowanych przez strony dokumentów oraz pozostające z nimi w zgodności zeznanie odwołującej prowadzą do ustalenia, że L. S. w istocie nie rozpoczęła wykonywania obowiązków na stanowisku znajdującym się w strukturach SB, a tym samym nie pełniła ona służby na rzecz totalitarnego państwa, a zatem nie zaistniała przesłanka określona art. 13b ustawy zaopatrzeniowej warunkująca zmniejszenie emerytury mundurowej z uwagi na pełnienie tego rodzaju służby.

Ustalenie dotyczące braku rzeczywistego pełnienia służby przez L. S. jest kluczowe i wyczerpujące dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Pełnienie służby jest bowiem związane z rzeczywistym wykonywaniem czynności służbowych, zgodnie z posiadanym zakresem obowiązków i uprawnień na zajmowanym stanowisku służbowym, a takich czynności odwołująca się w omawianym okresie nie wykonywała. Jednocześnie wskazać należy, że działania organów bezpieczeństwa państwa miały charakter systemowy. Czynności poszczególnych funkcjonariuszy, łącznie tworzyły opresyjny system, w którym dopuszczano się czynów naruszających podstawowe, przynależne ludziom, w tym współobywatelom, prawa i wolności, również czynów zbrodniczych. Z tych też powodów ustalenie indywidualnej odpowiedzialności i pojedynczych czynów konkretnych funkcjonariuszy, niewątpliwie sprzeczne z intencją ustawodawcy, jest nieuzasadnione, gdyż dopiero suma poszczególnych działań funkcjonariuszy (zarówno wykonujących czynności operacyjne, jak i pomocnicze wobec nich, administracyjne, czy techniczne) tworzyła system uznany powszechnie i bezspornie za bezprawny. Wobec powyższego ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji dotyczące niepodejmowania przez L. S. czynności o charakterze operacyjnym, w tym naruszających prawa i wolności innych osób, przy jednoczesnym prawidłowym ustaleniu faktu braku wykonywania jakichkolwiek czynności wynikających z obowiązków związanych ze stanowiskiem w jednostce SB, mających charakter służby na rzecz totalitarnego państwa (za takie czynności nie mogą być bowiem czynności zapoznawcze, po których nie podjęto czynności służbowych z uwagi na zakończenie zatrudnienia w strukturach SB), były zbędne.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wywody skarżącego zaprezentowane w apelacji nie stanowiły wystarczającej podstawy do modyfikacji orzeczenia Sądu I instancji w postulowanym przez niego kierunku.

Z podniesionych w apelacji zarzutów w pierwszej kolejności rozważania wymagają zarzuty dotyczące naruszenia przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, gdyż poprawność zastosowania przepisów prawa materialnego może być oceniana jedynie w odniesieniu do stanu faktycznego ustalonego zgodnie z zasadami procedury cywilnej (por.: uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 2 lipca 2004 r., w sprawie II CK 409/03).

Odnosząc się do zarzutu apelacji naruszenia art. 233 k.p.c. w zw. z art. 13 b ustawy zaopatrzeniowej poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, i uznanie, wbrew dowodom, że służba L. S. nie stanowi „służby na rzecz totalitarnego państwa” w rozumieniu ustawy zaopatrzeniowej, pomimo zatrudnienia jej w jednostce wymienionej w art. 13 b ustawy zaopatrzeniowej tj. (...) w (...) W. (...), zauważyć należy, że Sąd pierwszej instancji poczynił ustalenia dotyczące historii służby odwołującej się niesprzeczne z informacją o przebiegu służby sporządzoną przez (...) co do formalnej daty rozpoczęcia i zakończenia służby w ww. jednostce. Zarzut ten dotyczy zatem w istocie nie tyle wadliwości postępowania dowodowego, co zastosowania prawa materialnego tj. braku zakwalifikowania ww. służby, jako spełniającej dyspozycję art. 13 b ustawy zaopatrzeniowej. Sąd Apelacyjny, jak już podniesiono, podziela w tym zakresie ocenę dokonaną przez Sąd pierwszej instancji, który trafnie wskazał, że informacja o przebiegu służby przedstawiona przez(...), nie jest dla sądu powszechnego prowadzącego sprawę z zakresu ubezpieczeń społecznych wiążąca, zaś kontrola zaskarżonych decyzji organów rentowych polega przede wszystkim na możliwości przeprowadzenia niczym nieograniczonego postępowania dowodowego w zakresie faktów stanowiących podstawę ich wydania. Za prawidłowością tego stanowiska przemawia utrwalone orzecznictwo sądów powszechnych i Sądu Najwyższego. W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011r. (sygn. II UZP 10/11, OSNP 2012 Nr 23-24, poz. 298) zawarto pogląd, że sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Związanie to obejmuje jedynie organ emerytalny, który przy wydawaniu decyzji musi kierować się danymi zawartymi w informacji o przebiegu służby. Ustalenia faktyczne i interpretacje prawne (...) nie mogą natomiast wiązać sądu, do którego wyłącznej kompetencji należy ustalenie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w przedmiocie prawa do świadczeń emerytalno - rentowych i ich wysokości oraz odpowiednia kwalifikacja prawna ustalonych faktów. Takie też stanowisko - o braku związania sądu powszechnego informacją (...) o przebiegu służby - zawarto w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r., III UZP 1/20 (OSNP 2021, Nr 3, poz. 28). Sąd Najwyższy wskazał, że w razie stosownego zarzutu przeciwko osnowie tej informacji, sąd będzie zobowiązany do rekonstrukcji przebiegu służby w konkretnym przypadku (...). Przebieg postępowania w sprawie z odwołania od decyzji ponownie ustalającej wysokość świadczenia z zaopatrzenia emerytalnego (emerytury policyjnej, policyjnej renty inwalidzkiej, policyjnej renty rodzinnej) powinien oscylować wokół procesowych zasad dowodzenia i rozkładu ciężaru dowodu, z uwzględnieniem dowodów prima facie, domniemań faktycznych (wynikających chociażby z informacji o przebiegu służby) i prawnych oraz zasad ich obalania. Stąd też stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji (...) (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej). W niniejszej sprawie jednak, jak wskazano, strony nie kwestionowały samego faktu formalnego zatrudnienia w organie służby bezpieczeństwa państwa wymienionym w art. 13 b ustawy zaopatrzeniowej w okresie wynikającym z zaświadczenia wystawionego przez IPN, natomiast zakwalifikowanie tego zatrudnienia, jako służby na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu wskazanej regulacji, powinno być dokonane w procesie oceny ustalonych faktów przez pryzmat prawa materialnego. W świetle powyższego nie zasługuje na akceptację zarzut naruszenia art. 1 oraz art. 2 ust. 1 i ust 4 ustawy z dnia 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 2270)

Zważywszy na przedstawioną argumentację, również za nieskuteczne uznać należało zawarte w apelacji zarzuty naruszenia art. 232 k.p.c. i art. 252 k.p.c., oraz § 14 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 18 października 2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia

emerytalnego funkcjonariuszy Policji Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1148 z późn. zm.). Zdaniem Sądu Apelacyjnego, co do zasady trafnie apelujący wywodzi, że nie miał obowiązku wykazywania dowodowego podejmowania przez odwołującą się bezpośredniej działalności operacyjnej, polegającej na zwalczaniu opozycji, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamania prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli. Powyższe jednak o tyle nie jest istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, że ze zgromadzonego w niej materiału dowodowego wynika, że L. S. nie pełniła służby na rzecz totalitarnego państwa w żadnym zakresie, bowiem w krótkim okresie przygotowawczym, nie otrzymała zakresu obowiązków i nie wykonywała żadnych czynności przynależnych do obowiązków związaną z taką służbą, nie tylko operacyjnych, ale nawet pomocniczych, administracyjnych czy technicznych. Po trzech tygodniach od ww. służby przygotowawczej, mającej charakter zapoznawczy, złożyła wniosek o przeniesienie do innej jednostki, motywując go tym, że „bezpośrednie zetknięcie się z pracą operacyjną”, wykazało brak u odwołującej predyspozycji do jej wykonywania.

Sąd Apelacyjny uznał za nietrafny zarzut naruszenia art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, poprzez uznanie przez Sąd I instancji związania treścią uchwały SN z dnia 16 września 2020 r., sygn. akt III UZP 1/20. Sąd pierwszej instancji, wbrew powyższemu zarzutowi, nie wydał zaskarżonego wyroku, będąc związany ww. uchwałą, a jedynie odwołał się do zawartego w niej poglądu w przedmiocie wykładni przepisu prawa materialnego.

Nie jest również zasadny zarzut naruszenia art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji nie zawieszenie postępowania odwoławczego do czasu rozstrzygnięcia postępowań toczących się przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawach oznaczonych sygn. akt P 4/18 i 16/19, w sytuacji gdy głównym zarzutem Odwołującej się jest niekonstytucyjność przepisów stanowiących podstawę wydania zaskarżonej decyzji z dnia 14.06.2017 r. (znak: (...)) o ponownym ustaleniu wysokości emerytury policyjnej. Przede wszystkim wskazać należy, że Sąd pierwszej instancji rozstrzygając niniejszą sprawę, jako wiodącą przyjął argumentację opartą na dokonanej przez ten Sąd wykładni art. 13 b ustawy zaopatrzeniowej z odwołaniem się do uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 16 września 2020 r. III UZP 1/20. Sąd Okręgowy nie odmówił zastosowania norm ustawy zaopatrzeniowej, jako niekonstytucyjnych, wyrażając jedynie wątpliwości co tej konstytucyjności. Jednak podkreślić należy, że ostatecznie mające kluczowe znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy było ustalenie, że L. S. nie pełniła służby na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13 b ustawy zaopatrzeniowej.

Jednocześnie Sąd Apelacyjny wskazuje na dopuszczalność, co do zasady, stosowania przez sąd powszechny rozproszonej kontroli konstytucyjnej i pominięcia w procesie subsumpcji określonego przepisu ustawy z uwagi na jego niekonstytucyjność, bez uprzedniego rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego. Problem tego rodzaju bezpośredniej kontroli w procesie stosowania prawa był wielokrotnie rozważany w orzecnictwie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 9 października 2020 r. III CZP 95/19 LEX nr 3066660). Sąd Apelacyjny podziela pogląd, że powyższa kompetencja, wynika z przepisów art. 8 ust. 2 i art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jednak skorzystanie z niej, może mieć miejsce wyjątkowo i wyłącznie wówczas, gdy sąd rozpoznający sprawę nie ma wątpliwości co do niezgodności danego przepisu z Konstytucją, a sprzeczność ma charakter oczywisty (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 sierpnia 2017r., sygn. akt I UK 325/16 LEX nr 2389585). Wskazać należy, że art. 193 Ustawy Zasadniczej nie nakłada na sąd obowiązku zwracania się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, co do zgodności aktu normatywnego z Ustawą Zasadniczą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Stosowanie Konstytucji nie jest więc zastrzeżone wyłącznie dla Trybunału Konstytucyjnego, ale należy również do sądów, zarówno w przypadku zaistnienia luki w prawie, jak i wówczas, gdy sąd dojdzie do przekonania, że przepis ustawy jest w sposób oczywisty niezgodny z Konstytucją i nie powinien być zastosowany w konkretnej sprawie. Nie narusza to, co błędnie zarzuca apelacja, kompetencji właściwej dla Trybunału Konstytucyjnego (sąd nie orzeka „w zastępstwie” Trybunału Konstytucyjnego), gdyż formalnie zakwestionowany przepis w dalszym ciągu pozostaje w systemie prawnym i może być stosowany przez inne sądy orzekające w analogicznych sprawach. Podkreślenia jednak wymaga, że z uwagi na bezpieczeństwo obrotu prawnego kształtowanego również przez indywidualne akty stosowania prawa, jakimi są orzeczenia sądowe, odmowa

zastosowania przepisu ustawy może nastąpić wyłącznie w wyjątkowym wypadku, gdy zachodzi sytuacja jego oczywistej niekonstytucyjności. W niniejszej sprawie przesłanką przemawiającą za samodzielnym, bez dalszego oczekiwania na orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, rozpoznaniem sprawy przez Sąd jest dodatkowo, wynikająca z art. 45 ust. 1 Konstytucji, powinność sądu sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy bez zwłoki, przy jednoczesnym braku udzielenia przez Trybunał Konstytucyjny do dnia dzisiejszego odpowiedzi na pytanie prawne, zadane w trybie art. 193 Konstytucji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., III KRS 34/12 OSNAPiUS 2017, Nr 9, poz. 119). Jednak jak już wskazano, Sąd pierwszej instancji, wprawdzie podniósł wątpliwości natury konstytucyjnej wobec przepisów znowelizowanej ustawy zaopatrzeniowej, jednak wbrew zarzutom apelacji, ostatecznie nie wydał orzeczenia z pominięciem przepisów prawa, jako niekonstytucyjnych, ani też nie naruszył w żadnym zakresie kompetencji Trybunału Konstytucyjnego do stwierdzania niezgodności danego przepisu ustawy zwykłej z Konstytucją RP (art. 188 pkt 1 Konstytucji RP).

W tym stanie rzeczy za niezasadne należało uznać kolejne zarzuty apelacji tj. zarzut naruszenia art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zw. z art. 15c ust ustawy zaopatrzeniowej oraz art. 2 ust 1 i ust 4 ustawy z 16.12.2016 r. o zmianie ustawy zaopatrzeniowej, art. 188 Konstytucji RP poprzez samodzielne rozstrzygnięcie niejako „w zastępstwie” Trybunału Konstytucyjnego o niekonstytucyjności art. 15c ustawy zaopatrzeniowej, w oparciu o które wydana została zaskarżona decyzja, pomijając wynikającą z tego przepisu wyłączną kompetencję Trybunału Konstytucyjnego w zakresie stwierdzania zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją, art. 2, art.7, art. 8 , art. 31 ust. 3, art. 32, art. 64, art. 67 Konstytucji w związku z art. 188, art. 178, art. 193 Konstytucji RP oraz art. 15c ustawy zaopatrzeniowej. Organ rentowy błędnie utożsamia wyrażenie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wątpliwości co do zgodności art. 13 b, art.15 c i art. 22 a znowelizowanej ustawy zaopatrzeniowej z Konstytucją RP z pominięciem ww. przepisów (w niniejszej sprawie - art. 13b i 15c) w procesie stosowania prawa.

Mając na uwadze prawidłowo ustalony stan faktyczny implikujący ustalenie, że odwołująca, pomimo formalnego pozostawania w zatrudnieniu w jednostce należącej do struktur SB, faktycznie nie podjęła służby (nie wykonywała czynności przynależnych do obowiązków na zajmowanym stanowisku, ani innych, poza mającymi charakter przygotowawczy - zapoznawczy) Sąd Apelacyjny nie podziela zarzutu naruszenia prawa materialnego w postaci art. 13 b ustawy zaopatrzeniowej, którego dyspozycja obejmuje rzeczywiste pełnienie służby, a nie formalne pozostawanie „na etacie” (por. opinia służbowa odwołującej się za okres od 1 marca 1988 r. do 23 marca 1989 r. k 6 akt osobowych).

W konsekwencji nie mogły zostać uznane za zasadne zarzuty naruszenia art. 15c w zw. z art. 13b oraz art. 1 i art. 2 ust 1 i ust 4 ustawy z dnia 16.12.2016 r. o zmianie ustawy zaopatrzeniowej, poprzez ich niezastosowanie w sytuacji gdy bezspornym jest, iż Odwołująca pełniła formalnie służbę na rzecz totalitarnego państwa zdefiniowaną w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, a w związku z tym spełnione zostały przesłanki warunkujące ponowne przeliczenie jej świadczenia z zabezpieczenia społecznego służb mundurowych, a także art. 15c w zw. z art. 13a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej w zw. z § 14 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18.10.2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz. 1148 ze zm.) poprzez ich niezastosowanie, a tym samym błędne ustalanie wysokości policyjnej emerytury w stosunku do byłego funkcjonariusza pełniącego służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

Przepis art. 15 c ustawy zaopatrzeniowej przewiduje obniżenie emerytury pobieranej przez osobę, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa - wysokość emerytury obliczana jest wówczas na zasadach wskazanych w tym przepisie, czyli przyjmuje się o % podstawy wymiaru za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, 2,6 % za każdy rok służby lub okresów równorzędnych (art. 15 ust. 1), zaś wysokość emerytury nie może być wyższa od przeciętnej emerytury wypacanej przez ZUS (art. 15c ust. 3). Mając na uwadze przedstawione ustalenia i ocenę dotyczące zatrudnienia L. S. w (...) W. (...) prowadzące do konkluzji, że odwołująca nie pełniła rzeczywistej służby na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13 b ustawy zaopatrzeniowej, uznać należało, że nie dotyczy jej regulacja zawarta w art. 15 c tej ustawy, a tym samym brak było podstawy faktycznej i prawnej do ponownej niekorzystnej

ingerencji w wysokość emerytury odwołującej. Decyzja organu rentowego z 14 czerwca 2017 r. (ozn. (...)), która organ dokonał ponownego ustalenia wysokości emerytury policyjnej L. S., określając ją od dnia 1 października 2017 r. na kwotę 2.069,02 zł była błędna. W tym stanie rzeczy Sąd pierwszej instancji trafnie orzekł o zmianie tej decyzji i ustaleniu odwołującej L. S. prawa do emerytury policyjnej w wysokości obowiązującej przed dniem 1 października 2017 r.

Prawidłowo też Sąd Okręgowy orzekł o przekazaniu wniosku L. S. o waloryzację świadczenia emerytalnego i odsetki od dnia 1 października 2017 r. do Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. celem rozpoznania i wydania decyzji. W tym zakresie Sąd Apelacyjny w całości podziela argumentację przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, przytoczoną we wcześniejszej części niniejszego uzasadnienia. Zaznaczyć też należy, że organ rentowy, pomimo zaskarżenia wyroku w całości, nie zgłosił żadnych zarzutów wobec powyższego rozstrzygnięcia, ani nie zakwestionował jego prawidłowości.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny oddalił apelację na mocy art. 385 k.p.c.

Zgodnie z art. 15zsz1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842 ze zm.), w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego. Przepis art. 15zsz1 w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 1090) zgodnie z przepisem przejściowym – art. 6 – znajduje zastosowanie do postępowań rozpoznawanych według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, a sprawy, które przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy sąd rozpoznawał w składzie innym niż jednego sędziego, w dalszym ciągu prowadzone są przez tego sędziego, któremu sprawa została przydzielona jako referentowi, do zakończenia sprawy w danej instancji.

s. Anita Górecka